

УДК 658:005.336.1

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-260-4-25-29

ОВОД Л. В.

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

В статті сформовано та обґрунтовано наукові засади розбудови організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства. Деталізовано теоретико-концептуальні підходи до формування і реалізації дії такого механізму: елементи, структуру та функціональну складову.

Ключові слова: механізм управління, амортизаційна політика, організаційно-економічний механізм управління амортизаційною політикою.

OVOD L.

Khmelnitsky National University

THE FEATURES OF FORMING OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MANAGEMENT MECHANISM OF THE ENTERPRISE AMORTIZATION POLICY

The development of modern economic relations in Ukraine and world is accompanied by the processes of transformation and globalization. Therefore a large value is acquired by the organizationally-economic mechanism of management an enterprise and amortization politics. Amortization politics is part of general strategy of development of enterprise and influences on the updating process of the fixed assets, acceleration of rates of scientific and technical progress, investment activity, charges, financial results, taxes and financial state of enterprise. The system of amortization politics management is systemic, the elements of that are interdependent and form certain integrity, transformed in the certain mechanism of management for the achievement of the set goals. The mechanism of management of enterprise amortization politics operates in the form of elements: principles, aims, functions, levers and methods of influence. The connecting element of organizational and economic constituent of mechanism is totality of subsystems of management depreciation politics: prognostication and planning; motivations, organizations, co-ordinations; account and informative providing; to the analysis and control. Distinguishing the functional approach near the construction of mechanism of management amortization politics deem it wise to distinguish such functions of its management: planning (prognostication), organization, account, analysis, control, co-ordination. Thus, the modern organizationally-economic mechanism of enterprise management amortization politics has to be worked out on the basis of flexible model. It is based on objective economic laws, takes into account the influence and state of external and internal environment, has elemental, functional signs.

Keywords: management mechanism, depreciation policy, organizational and economic mechanism of amortization policy management.

Постановка проблеми. Розвиток сучасних економічних відносин в Україні та світі супроводжується процесами трансформації та глобалізації. Тому все більшого значення набуває саме організаційно-економічний механізм управління підприємством, у тому числі й амортизаційною політикою, і потребує переосмислення підходів до його формування та використання.

Амортизаційна політика є складовою частиною загальної стратегії розвитку підприємства. Вона виступає в якості найважливішого важеля впливу на економічні та технологічні процеси суб'єктів господарювання. В першу чергу, амортизаційна політика впливає на процес оновлення основних засобів, прискорення темпів науково-технічного прогресу, інвестиційну діяльність, а через них і на витрати, фінансові результати, податки та фінансовий стан суб'єктів підприємництва. Відповідно до концепції управління підприємством система управління амортизаційною політикою має системний характер, елементи якої взаємозалежні і утворюють певну цілісність, трансформуючись в певний механізм управління для досягнення поставлених цілей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття «організаційно-економічний механізм» є досить глибоко вивченим у сучасній науковій та спеціалізованій економічній літературі. Питання визначення сутності та структури механізму управління, структуризації та формування організаційно-економічного механізму управління підприємствами різних галузей економіки та об'єктів управління вивчались багатьма вітчизняними та закордонними авторами, серед яких С. Байрамов, Л.Є. Довгань, О.С. Літвінов, А.А. Малицький, Є.І. Масленников, С.С. Савіна, О.С. Хринюк, А.В. Череп, Н.В. Швець та ін. Вивчення літературних джерел, узагальнення досвіду управління вітчизняними підприємствами в сучасних умовах свідчить про недостатню вивченість і недосконалість існуючих механізмів ефективного управління амортизаційною політикою в контексті елементів, структури і функцій.

Мета статті – узагальнення, систематизація, уточнення сутнісного підґрунтя побудови організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства, розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення структурної побудови організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства з урахуванням елементної та функціональної складових й інформаційно-аналітичного забезпечення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сутність понять: «господарський механізм», «економічний механізм», «організаційно-економічний механізм», «механізм управління», «господарський

механізм управління», «механізм корпоративного управління», – досить широко й різнобічно вивчалась з точки зору окремих його слово сполучних й змістовних складових [2; 3; 8]. Загалом під механізмом управління слід розуміти цілісну систему організаційних та економічних елементів, які забезпечують взаємозв'язок всіх елементів для досягнення стратегічних цілей підприємства [5, с.55].

Організаційно-економічний механізм управління науковці розглядають як сукупність організаційних та економічних важелів, які впливають на економічні й організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому [2; 4; 9]. На думку О. С. Хринюк, організаційно-економічний механізм – це певна сукупність елементів організаційного та економічного характеру (об'єктів, суб'єктів, цілей, завдань, способів взаємодії, методів, важелів, інструментів тощо), взаємозв'язаних та взаємодіючих між собою із рухливими внутрішніми та зовнішніми зв'язками на макро-, мезо-, мікрорівнях економіки, її міжгалузевих комплексів, галузей, первинних ланок тощо, ефективність реалізації якого залежить від здатності створювати відсутні у конкретний момент зв'язки, елементи, стимули тощо [8].

Водночас, з нашої точки зору, організаційно-економічний механізм управління амортизаційною політикою підприємства – це комплексна система взаємопов'язаних організаційних та економічних елементів, важелів і методів впливу на амортизаційну політику, яка, враховує її мету, види, вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, принципи та науково-методичні підходи до формування, використовує відповідну систему інформаційно-аналітичного забезпечення, а також дозволяє здійснити оцінку рівня її ефективності та вибір стратегій щодо підвищення [6, с 149].

Механізм управління підприємством формується на основі врахування певних чинників і ґрунтується на деяких закономірностях [1, с.96; 5, с.59]:

- залежність організаційно-економічного механізму від середовища;
- якість функціонування економічної системи;
- підпорядкування стратегії управління для досягнення основних цілей діяльності;
- аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства;
- визначення індикаторів, які об'єднують комплекс окремих завдань з управління підприємством, що відповідають життєвому циклу;
- ідентифікація зовнішніх і внутрішніх факторів впливу, враховуючи їх взаємозв'язок і пріоритетність;
- вибір кількісних показників результативності (або ключових показників ефективності) управління;
- розробка коригувальних елементів управління для досягнення заданого рівня ефективності;
- необхідність якісного та кількісного різноманіття структури управління;
- перетворення господарського хаосу на впорядковану систему.

Авторське бачення елементної ознаки побудови механізму управління амортизаційною політикою підприємства полягає у логічному описі системи управління для забезпечення відтворюваності засобів праці підприємства на новій технологічній основі, прибутковості суб'єкту господарювання у формі фундаментальних елементів: принципів, цілей, функцій, важелів та методів впливу на амортизаційну політику (рис. 1).

Рис. 1. Вихідні, фундаментальні елементи організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства

* побудовано автором на основі [2; 4; 7; 10]

Сполучним елементом організаційної й економічної складової є сукупність підсистем управління амортизаційною політикою, використовуваних у процесі функціонування механізму управління нею (рис. 2).

Вважаємо, що підсистема прогнозування і планування амортизаційної політики реалізує такі функції:

- аналіз зовнішнього середовища та загроз, що впливають на формування амортизаційної політики;
- аналіз стану внутрішнього середовища підприємства, його сильних та слабких сторін;
- оцінка і вибір напрямків реалізації амортизаційної політики;
- прогнозування ефективності амортизаційної політики, стану амортизаційної системи, прибутковості, інвестиційної активності підприємства за обраними варіантами і багатокритеріальною системою оцінювання;
- планування діяльності щодо кожного з обраних варіантів.

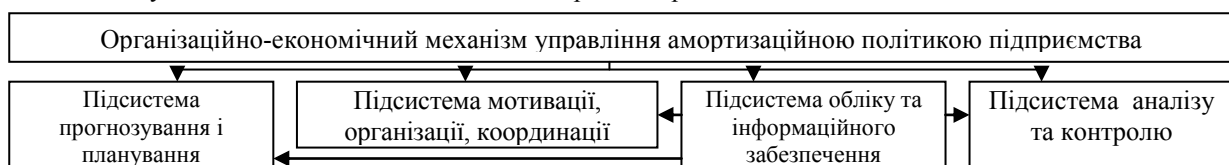

Рис. 2. Структура організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства*

* побудовано автором на основі [2; 4; 7; 10]

Виділена нами підсистема мотивації призначена для забезпечення високого науково-технічного й соціального рівня виробництва, раціонального використання виробничих ресурсів, освоєння нових видів продукції, підвищення прибутковості і конкурентоспроможності підприємства. Призначення ж підсистеми організації полягає у забезпеченні управління амортизаційною політикою на підприємстві, при цьому обов'язковим є визначення ролі і взаємозв'язків кожного суб'єкта, що бере участь у процесі управління, його задач, функцій, способів функціонування для забезпечення реалізації амортизаційної політики підприємства. Підсистема координації, на нашу думку, передбачає застосування сукупності заходів, методів, способів і процедур з метою прямого впливу на амортизаційну політику та їх коригування відповідно до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Призначення підсистеми аналізу та контролю полягає у:

- систематичному контролю за реалізацією амортизаційної політики;
- аналізі показників амортизаційної політики за багатокритеріальною системою оцінювання та виявленні факторів, які впливають на їх рівень;
- оцінці ефективності прийнятих рішень щодо амортизаційної політики;
- проведенні коригувальних дій щодо амортизаційної політики;
- розробці заходів для усунення негативних наслідків неефективної амортизаційної політики.

Для реалізації основних функцій механізму підсистема обліку та інформаційного забезпечення здійснює збирання, накопичення, збереження та аналіз інформації, необхідної для виконання функцій усіх підсистем механізму управління амортизаційною політикою підприємства і формує її щодо основних засобів в рамках його облікової політики.

Зазначені підсистеми організаційно-економічного механізму, виконуючи певні функції, доповнюють і накладаються при здійсненні управління, тим самим утворюючи комплексний організаційно-економічний механізм управління амортизаційною політикою підприємства. Тому, виокремлюючи функціональний підхід до побудови такого механізму, вважаємо за доцільне до основних функцій управління саме амортизаційною політикою відносити: планування (прогнозування), організація, облік, аналіз, контроль, координація (рис. 3).

Рис. 3. Функціональна складова організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства *

* побудовано автором

Формування організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою на кожному промисловому підприємстві відбувається індивідуально. Однак, нами розроблена комплексна модель такого механізму та її основні елементи, які є базовими та мають бути основою організаційно-економічного механізму управління кожного суб'єкту господарювання.

Висновки. Певним чином підсумовуючи вище наведені викладки, вважаємо, що сучасний організаційно-економічний механізм управління амортизаційною політикою підприємства має бути розроблений на основі гнучкої моделі, яка ґрунтується на об'єктивних економічних законах, враховує вплив і стан зовнішнього та внутрішнього середовища, має елементарну, функціональну ознаки. Вона включає вихідні фундаментальні елементи та підсистеми, за допомогою яких підприємство може впливати на ефективність амортизаційної політики для забезпечення конкурентних переваг в ринковому середовищі. Вказаний механізм управління повинен підтримуватись якісною й своєчасною інформацією, яку необхідно відслідковувати за допомогою інформаційно-комп'ютерної системи. Практичне значення отриманих результатів полягає у використанні результатів проведеного дослідження для розроблення інструментарію організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства для підвищення її ефективності. Подальших досліджень потребує розроблення теоретико-методичних засад та розширення інструментарію вказаного організаційно-економічного механізму.

Література

1. Байрамов С. Формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком телекомунікаційних підприємств [Електронний ресурс] / С. Байрамов // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2017. – № 1. – С. 94–100. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2017_1_16.
2. Довгань Л. Є. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством / Л. Є. Довгань, Г. О. Дудукало // Економічний вісник НТУУ «КПІ» : збірник наукових праць. – К. : НТУУ «КПІ», 2012. – С. 48–56.
3. Літвінов О. С. Визначення сутності та складових організаційно-економічного механізму управління підприємством в умовах інноваційного розвитку [Електронний ресурс] / О. С. Літвінов, С. М. Капталан // Управління розвитком. – 2016. – № 3. – С. 59–65. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2016_3_11.
4. Малицький А. А. Структуризація організаційно-економічного механізму управління підприємством торгівлі в умовах ринку / А. А. Малицький // Торговля і ринок України. – 2009. – № 27. – С. 198–205.
5. Масленников Є. І. Формування механізму управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства / Є. І. Масленников // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2017. – № 2(36), Т.16. – С. 53–69.
6. Овод Л. В. Сучасна парадигма організаційно-економічного механізму управління амортизаційною політикою підприємства / Л. В. Овод // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 3, Т. 1. – С. 146–150.
7. Савіна С. С. Організаційно-економічний механізм управління підприємством молочної промисловості / С. С. Савіна // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – Вип. № 3(69), Т. 2. – С. 178–183.
8. Хринюк О. С. Генезис наукової думки щодо поняття «організаційно-економічний механізм» [Електронний ресурс] / О. С. Хринюк, М. О. Дергалюк // Актуальні проблеми економіки і управління. – 2017. – № 14. – Режим доступу : <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/10>.
9. Череп А. В. Організаційно-економічний механізм інвестиційних проектів промислових підприємств: сутність, підходи до визначення [Електронний ресурс] / А. В. Череп, Д. В. Крилов // Економічний вісник університету. – 2016. – Вип. 30(1). – С. 102–108. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_30%281%29_16.
10. Швець Н. В. Організаційно-економічний механізм управління відтворенням основних засобів підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 / Н. В. Швець. – Дніпропетровськ, 2006. – 16 с.

References

1. Bairamov S. Formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia innovatsiinym rozvytkom telekomunikatsiinykh pidpriemstv [Elektronnyi resurs] / S. Bairamov // Ekonomika. Menedzhment. Biznes. – 2017. – Issue 1. – S. 94–100. – Rezhym dostupu do zhurn.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2017_1_16.
2. Dovhan L. Ye. Formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu efektyvnoho upravlinnia pidpriemstvom / L. Ye. Dovhan, H. O. Dudukalo // Zbirnyk naukovykh prats «Ekonomichnyi visnyk NTUU «KPI». – K.: NTUU «KPI», 2012. – S. 48–56.
3. Litvinov O. S. Vyznachennia sutnosti ta skladovykh orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom v umovakh innovatsiinoho rozvytku [Elektronnyi resurs] / O. S. Litvinov, S. M. Kaptalan // Upravlinnia rozvytkom. – 2016. – Issue 3. – S. 59–65. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2016_3_11.
4. Malyskiy A. A. Strukturyzatsiia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia pidpriemstvom torhivli v umovakh rynku // A. A. Malyskiy // Torhivlia i rynek Ukrainy. – 2009. – Issue 27. – S. 198–205.
5. Maslennikov Ye. I. Formuvannya mekhanizmu upravlinnia finansovoio stiikestiu torhovelnogo pidpriemstva/ Ye. I. Maslennikov // Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia. – 2017. - Issue 2 (36), T.16. – S. 53–69.

6. Ovod L. V. Suchasna paradyhma orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia amortyzatsiinoiu politykoiu pidpriemstva / L. V. Ovod // Herald of Khmelnytskyi National University. – 2017. – Issue 3, T. 1. – S. 146-150.
7. Savina S. S. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia pidpriemstvom molochnoi promyslovosti / S. S. Savina // Zbirnyk naukovykh prats VNAU. Seriya : Ekonomichni nauky. – 2012. – Vyp. 3 (69), T. 2. – S. 178–183.
8. Khryniuk O. S. Henezys naukovoï dumky shchodo poniattia «orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm» [Elektronnyi resurs] / O. S. Khryniuk, M. O. Derhaliuk // Zbirnyk «Aktualni problemy ekonomiky i upravlinnia». – 2017. – Issue 14. – Rezhym dostupu do zhurn.: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/10>.
9. Cherep A.V. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm investytsiinykh proektiv promyslovykh pidpriemstv: sutnist, pidkhody do vyznachennia [Elektronnyi resurs] / A. V. Cherep, D. V. Krylov // Ekonomichnyi visnyk universytetu. – 2016. – Vyp. 30(1). – S. 102–108. – Rezhym dostupu do zhurn.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cev_u_2016_30%281%29__16.
10. Shvets N. V. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia vidtvorenniam osnovnykh zasobiv pidpriemstva: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ek. nauk : spets. 08.06.01 / N. V. Shvets. – Dnipropetrovsk, 2006. – 16 s.

Рецензія/Peer review : 26.07.2018

Надрукована/Printed : 14.09.2018

Рецензент: д. е. н., проф. Замазій О. В.